

UČNI CILJI

Kaj je cilj? --> končno stanje, h kateremu stremimo.

»Učni cilji, ki vključujejo vzgojno in izobraževalno komponento, so sestavni del splošnega učnega planiranja in najpomembnejši regulator pouka.« (Strmčnik 2001, 203). Iz tega sledi, da učnega procesa ni mogoče kvalitetno voditi in izpeljati brez jasno zastavljenih ciljev.

Prav od učnih ciljev je namreč odvisna izbira učne vsebine, učnih oblik, metod in sredstev. Pomen učnih ciljev je tudi v tem, da nam omogočajo vrednotenje izpeljanega učnega procesa ter ocenjevanje znanja posameznih učencev.

Poznamo več klasifikacij učnih ciljev, razširjeni pa sta predvsem dve. Tako po vsebini ločimo

izobraževalne (materialne)

funkcionalne (formalne) ter

vzgojne cilje.

Pri pouku si enakovredno prizadevamo doseči učne cilje na vseh treh ravneh. V kvalitetnem učnem procesu se pri posameznih učnih aktivnostih prepleta doseganje tako izobraževalnih, kot tudi funkcionalnih in vzgojnih ciljev. Ne smemo niti spregledati, da skozi doseganje ene vrste ciljev posredno vplivamo na doseganje druge vrste ciljev: vzgojne cilje lahko dosegamo skozi izobraževalne in funkcionalne, doseganje funkcionalnih ciljev je nujen pogoj za uspešno doseganje izobraževalnih in vzgojnih..itd.

Glede na čas, v katerem jih dosežemo, pa ločujemo **dolgoročne, srednjeročne** in **kratkoročne** učne cilje.

Kateri so cilji pouka oz. izobraževanja, je na najbolj splošni ravni opredeljeno v šolski zakonodaji, natančneje (za posamezne predmete) pa v učnih načrtih, ki jih sprejema Strokovni svet za splošno izobraževanje. Od kvalitetno postavljenih operativnih učnih ciljev je tudi v veliki meri odvisno, kako bo šola uspešna pri doseganju splošnih učnih ciljev (smotrov). Zato je izjemnega pomena, da učitelji poznajo značilnosti operativnih učnih ciljev ter vedo, kako jih ustrezno formulirati.

OPERATIVNI UČNI CILJI

Gre za konkretne cilje, ki so opredeljeni enopomensko, v obliki **dejavnosti** (kaj bodo učenci po učni uri zmožni **napraviti** in kako se bo to manifestiralo).

Pri formulaciji operativnih učnih ciljev je pomembna izbira ustreznega **glagola**, s katerim izrazimo ravnanje, dejavnost ali aktivnost, po kateri bo nedvoumno mogoče sklepati, da je cilj dosežen.

Strmčnik (2001, 218) opredeljuje značilnosti operativnih učnih ciljev:

- ciljna vsebina in ravnanje sta opisana v **precizni konkretni, enopomenski in časovno določeni obliki** (pojasniti, pokazati, povedati, rešiti...),
- rezultati pouka so predvideni in preverljivi s pričakovanim konkretnim **ravnanjem in védenjem**,
- cilji so pregledno, konsistentno in hierarhično razporejeni v učnociljnem katalogu, običajno po kriteriju pomembnosti in obveznosti,
- iz formulacije ciljev so razvidni potrebni **pogoji** za njihovo realizacijo,
- iz formulacije ciljev so razvidna tudi **merila** za minimalne učne rezultate.

Poleg nedvomno pozitivnih značilnosti operativnega izražanja učnih ciljev pa je potrebno opozoriti tudi na »meje« operativizacije učnih ciljev.

Vprašanje je, ali je mogoče vse vzgojno-izobraževalne cilje operacionalizirati --> mnogi strokovnjaki menijo, da je cilje toliko težje operativizirati in kot take empirično preverjati, kolikor manj so konkretni, t.j. kolikor bolj so celovitejši, vrednotni (prav tam, 219).

Sploh za vzgojne cilje je težko reči, da njih operativizacija (dejanja ali ravnanja, ki smo jih v formulaciji cilja predvideli) nujno pomeni tudi dejansko dosežene splošne vzgojne cilje. Učenec npr. lahko pomaga sošolcu pri domači nalogi (= operativni cilj), toda ni nujno, da je to storil iz solidarnosti do bližnjega, ampak morda zgolj iz koristoljubja, ker si kasneje od sošolca obeta neko materialno korist.

Operativizacija, ravnanje in empirična preverljivost so zato sprejemljive predvsem pri bolj eksaktnih, enopomenskih učnih vsebinah.

BLOOMOVA TAKSONOMIJA UČNIH CILJEV ZA KOGNITIVNO PODROČJE:

1. Znanje	4. Analiza
2. Razumevanje	5. Sinteza
3. Uporaba	6. Evalvacija

ZNANJE:

prepoznavna, priklic, obnova dejstev, podatkov, terminov, simbolov, definicij, pravil, razlag,... Gre za golo zapomnitev, razumevanje na tej točki ni nujno.

Značilni glagoli: povej, naštej, opiši, navedi, poimenuj, opredeli, definiraj, obnovi itd.

RAZUMEVANJE:

opisovanje, pojasnjevanje, povzemanje bistva s svojimi besedami, iskanje primerov, prevajanje iz enega v drug simbolni zapis

Značilni glagoli: povzemi, povej z drugimi besedami, poročaj, pojasni, razloži, utemelji, navedi nov primer, dokaži, napovej, predvidi itd.

UPORABA:

aplikacija v novih situacijah, reševanje problemske situacije po spoznavnem principu, napovedovanje učinkov, posledic

Značilni glagoli: uporabi, utemelji, reši, preizkusi, preoblikuj, izberi itd.

ANALIZA:

razčlenjevanje, določanje posameznih elementov v sporočilu, primerjanje in ugotavljanje odnosov med elementi,...

Značilni glagoli: analiziraj, razčleni, odkrij, poišči ključne elemente, poišči podobnosti in razlike itd.

SINTEZA:

povezovanje delov v celoto, izpeljava posplošitev, zaključkov; oblikovanje hipotez, načrtovanje eksperimentov; oblikovanje novih modelov, idejnih rešitev; utemeljevanje odločitev

Značilni glagoli: preveri, poveži itd.

EVALVACIJA:

presojanje pojavov, idej, rešitev, besedil, ... glede na kriterije, argumente; presoja o primernosti, ustreznosti, zanesljivosti podatkov, postopkov; prepoznavanje predsodkov...

Značilni glagoli: oceni, ovrednoti, presodi, sooči, problematiziraj, utemelji, spodbij,...